

Kronvildt på tysk

Kan vi lære noget af tyskerne, når det gælder kronvildtforvaltning? Jæger kigger nærmere på forholdene lige syd for den dansk-tyske grænse. Det var som at komme til en anden verden.

En styret forvaltning giver gamle hjorte og store trofæer. De store hjorte, der blev vist på trofæudstillingen i Neumünster i april, er alle nedlagt på fri vildtbane i Slesvig-Holsten. Foto: Hans Kristensen.

Tekst: Hans Kristensen **Fotos:** Hans Kristensen m.fl.

JAGT: På Hjortevildtgruppe Sønderjyllands årlige møde i Øbening ved Rødekreto er der tradition for, at de fremmødte jægere medbringer trofæer fra større hjorte, der i den forgangne sæson er nedlagt i området mellem Esbjerg-Kolding-motorvejen og landegrænsen. I marts kunne jeg sammen med over 200 andre jægere fra hele landsdelen nyde synet af 19 flotte gevirer på årets trofævæg. Blandt disse var der et kronhjortetrofæ, som var markant kraftigere end både dette års og de foregående års udstillede trofæer, og som derfor vakte helt beretti-

get opsigt. Det var en flot og meget kraftig ulige 12-ender med en trofæevægt på hele 9½ kg. Hjorten, der er bedømt til at være omkring ti år gammel, var nedlagt ved Store Jyndeved mellem Tønder og Tinglev, og nedlæggelsen af den blev behørigt omtalt i såvel dagspressen som i jagtpressen og på de sociale medier. For selvom der, ikke mindst som følge af målrettet oplysningsarbejde og oprettelsen af adskillige aktive hjortelav, er en klar tendens til, at andelen af større hjorte i Sønderjylland stiger, så er det stadig både overraskende og opsigtsvækkende

at finde en hjort af dén kaliber mellem de cirka 450 kronstyr, der årligt nedlægges i det sønderjyske område.

Men krydser man grænsen til Tyskland, er sagen en anden.

En vægfuld kapitalhjorte

Blot en uge efter hjortemødet i Øbening var jeg i Neumünster syd for Kiekerkanalen, hvor det slesvig-holstenske jægerforbund afholdt en tilsvarende trofæudstilling med sæsonens største hjorte fra delstaten Slesvig-Holsten, dvs. fra området mellem grænsen i nord og Hamborg i syd. Det skete i for-

bindelse med forbundets repræsentantskabsmøde.

Der er kun godt en times kørsel mellem de to mødelokaliteter, men forskellen på de udstillede hjorte var påfaldende. I Neumünster var de kapitale kronhjorte nemlig intet særsyn; fra alle kanter af delstaten var der indleveret flotte trofæer, hvoraf de 12 stærkeste var udstillet.

Årets største hjort var som sædvanlig fra det offentligt ejede eliterevir Duvenstedter Brook nord for Hamburg, der i 1930'erne blev anlagt som en dyrehave med udvalgte karpaterhjorte. I 1950'erne blev hegnet taget ned, men den isolerede bestand forblev i området og adskiller sig genetisk markant fra delstatens øvrige kronvildt. På den baggrund er trofævæggens ulige 30-ender fra dette område ikke direkte sammenlignelig med de øvrige trofæer i Neumünster eller med de tilsvarende danske, for den sags skyld, selv om den – i lighed med resten af de udstillede hjorte – faktisk er en regulært nedlagt frilandshjort.

12, 13 og 14 år gamle

Men selv uden 30-enderen var trofævæggen for sæsonen 2015/16 et imponerende syn. Den mindste hjort var en syv år gammel 12-ender fra området lige vest for Flensborg, hvor bestanden er ret ny og stadig under opbygning. Fra de mere etablerede distrikter var tre 14-ender, tre 16-ender, en 18-ender, en ulige 20-ender, en ulige 24-ender og endelig et trofæ på grænsen til det abnorme, næsten ni kg tungt med en skovlformet krone.

Det er helt normalt, at der umiddelbart syd for grænsen år efter år på stort set alle revirer kan nedlægges hjorte med en trofæstørrelse, der kun ses ekstremt sjældent på nord for grænsen. Dette skyldes især tyskernes afskydningspolitik, hvor hjortene opnå den alder, hvor de kulminerer trofæmæssigt. Det forhold fremgik også tydeligt på de oplysningssedler, som hvert af trofæerne var udstyret med. Bortset fra Flensborg-hjorten og en enkelt fejlafskudt hjort på syv år var trofæerne fra hjorte på 10, 11, 12, 13 og endog 14 år.

Da en højere andel af gamle hjorte netop er et væsentligt mål i Danmark, er den tyske model derfor værd at se nærmere på.

Den fælles forvaltning

I Tyskland administreres jagtretten

anderledes end i Danmark. Ganske vist har enhver jordejer juridisk set jagtretten på egen jord, helt som tilfældet er hos os. Men for at få lov til at udøve jagt, skal ejendommen have et sammenhængende areal på mindst 75 hektar. Et sådant privatejet distrikt kaldes et egenjagtdistrikt (Eigenjagdbezirk), og reglen betyder eksempelvis, at en jæger, der ejer 50 hektar, ikke umiddelbart har lov til at jage på denne jordlod, ligesom hans nabo, der måske ejer 15 hektar klos op ad en brunstplads i en statskov, heller ikke kan leje dette smørhul ud til højstbydende. I stedet lægges områder som disse sammen til større, sammenhængende såkaldte fællesjagtdistrikter (Gemeinschaftsjagdbezirke), der oftest omfatter adskillige hundrede hektar eller mere, der så lejes ud samlet.

Som udgangspunkt forvalter tyskerne altså vildtet på langt større arealer, end man gør i Danmark. Men selv disse terrænstørrelser er ikke nok, når det gælder det store hjortevildt. For når man ved, at kronvildtet bruger flere tusind hektar i løbet af året, er et område på 75 hektar forvaltningsmæssigt set blot en dråbe i havet. Derfor har man underlagt forvaltningen af kronvildt et system, hvor myndighederne i delstaternes enkelte kredse (der i størrelse og funktion groft sagt svarer til de danske kommuner) sammen med et råd af lokale jægere årligt fastlægger obligatoriske afskydningsplaner, der sikrer en afpasset bestandstæthed, kønsfordeling og aldersfordeling.

Sådan fungerer det

For at få tildelt dyr fra kvoten skal jægerne i et område oprette et fællesskab, der kaldes for et Hegegemeinschaft eller en Hegering. Disse forvaltningsfællesskaber omfatter adskillige tusind hektar med en meget varieret jagtlig struktur, der måske ikke blot omfatter adskillige private egenjagtdistrikter (dvs. ejendomme på over 75 hektar) og fællesjagtdistrikter (dvs. sammenlagte jagtterræner), men som også meget vel kan omfatte større godser og private eller statslige skovdistrikter.

Inden for dette område skal de jagtberettigede selv fordele den tildelte afskydningskvote på en retfærdig måde, hvilket sker i et råd bestående af repræsentanter for de forskellige jagtdistrikter. Det fungerer typisk uden større problemer.

Lad os se på et konkret eksempel. Ser vi bort fra Duvenstedter Brook-giganten, var den største hjort på trofævæggen i Neumünster en knap 12 kg tung 18-ender fra Hegering Hasselbusch i det sydvestlige Holsten. Med hele 243 point efter CIC-skalaen er denne hjort samtidig den største, der er nedlagt i dette område i de 80 år, hegeringen har eksisteret. Noget må de derfor gøre rigtigt dér. Men hvad?

Jeg kørte sydpå for at finde svaret.

Hjortene fra Hasselbusch

Knap to timers kørsel hjemmefra sidder jeg og spiser rosinkage med gåse- ➤

Hegeringens jægere samler systematisk kastestænger ind for at følge hjortenes udvikling. I år er det lykkedes at samle stængerne fra 25 af områdets hjorte. På billedet studerer jægere fra hegeringen en komplet serie, der viser udviklingen fra år til år hos en af de helt store hjorte. Foto: Hans-Albrecht Hewicker/Hegering Hasselbusch.

► fedt i Hans-Albrecht Hewickers hyggelige stue i landsbyen Hanredder midt i hegeringens område. På væggen hænger trofæet fra en kapital kronhjort. Dette trofæ er lige så centralt placeret i huset, som kronvildtet er i den pensionerede tyske forstmands liv. Her kan jeg få svar på mine spørgsmål.

– Vi har omkring 8.000 hektar under Hegering Hasselbusch. Midt i det hele ligger Hasselbusch statsskovdistrikt. Et andet stort område ejes af Hamborg Lufthavn, der i sin tid havde planlagt en udvidelse herude. Dertil kommer tre egenjagtdistrikter og syv fællesjagtdistrikter, forklarer han beredvilligt.

Erfaren mand er god at gæste, og Hewicker har gennem hele 30 år siddet i formandsstolen for hegeringen, hvor han dog stoppede for få år siden. Hjorten på væggen bag os, der så rigeligt opfylder kravene til en guldmedalje, fik han tildelt af hegeringens øvrige jægere som en særlig hæder for

Foto: Hans Kristensen

– Jeg kan kun glæde mig, når en nabo skyder et stykke kronvildt, lyder meldingen fra statsskovfoged Hubert Bock, der ser det jagtligte samarbejde i området som en klar fordel for skoven.

veludført arbejde, da han trådte tilbage. Den opnåede målalderen for en kronhjort, der i Hasselbusch er 12-13 år, og den er således skudt, da den var på toppen. Men som Hewicker pointerer, så er trofæstørrelsen kun én af grundene til, at gamle hjorte er vigtige i enhver kronvildtbestand:

– De gamle hjorte ved, hvad det dre-

jer sig om, og de får beslået hinderne i begyndelsen af brunsttiden. Yngre hjorte har ikke samme effektivitet. Hvis der kun er yngre hjorte, forlænges den udmattende brunstperiode. Samtidig fødes en del af kalvene meget sent næste år, og dermed kommer disse kalve bagud i udviklingen. Så man får ganske enkelt en dårligere bestand, hvis der ingen gamle hjorte er, slår han fast, og understreger i samme åndedrag, at fælles forvaltning efter hans mening er midlet til at nå målet med.

– De enkelte revirer hos os i Tyskland er ganske vist større end gennemsnittet i Danmark, men de er stadig alt, alt for små til at forvalte kronvildt på. Derfor kan vi kun drive kronvildtforvaltning i fællesskab, forklarer han, inden han giver et kort rids af hegeringens historie.

Fælles siden 1933

– I 1933 samledes jægerne i Hasselbusch i et frivilligt samarbejde, der siden har taget hånd om kronvildtets forvaltning. Fællesskabet har først og fremmest sikret ens jagtmuligheder for alle områdets jægere og en kronvildtbestand, der køns- og aldersmæssigt er i balance, fortæller Hewicker, og fortsætter: – En sidegevinst er en flot trofæmæssig udvikling. I 1954 blev der nedlagt en hjort på 215 point, der dengang talte blandt de ti stærkeste nedlagte hjorte i Vesttyskland. I 1984 blev den overgået af en hjort på 218 point. Midt i 1990'erne kom en ny rekord på 226 point, der jo så nu er blevet slået af hjorten fra efteråret, som fik 243,36 point.

Hewicker fortæller videre, at det var en driftig statsskovfoged og passioneret jæger, som oprindeligt tog initiativ til at etablere samarbejdet om kronvildtet. Derfor er næste stop på turen hos den lokale forster, statsskovfoged Hubert Bock, hvor jeg gerne vil høre, hvorfor statsskovvæsnet finder det fordelagtigt at arbejde sammen med jagtnaboerne om forvaltningen.

Han tager imod uden for sin idyllisk beliggende embedsbolig midt i skoven og er snart i gang med at fortælle.

Skovbrug og kronvildt

– Der er i disse år krav om øget rentabilitet i statsskovbruget. Blandt andet skal kronvildtets bid- og skrælleskader begrænses mest muligt. Her på distriktet er der et ønske om at øge andelen af løvtræsbevoksninger. Det mål kan kun opnås, hvis kronvildtbestand-

Hans-Albrecht Hewicker (t.h.) i samtale med jægeren Klaus Perthen, der i efteråret 2015 nedlagde hjorten, der er den hidtil største hjort i Hegering Hasselbuschs historie. Foto: Hans Kristensen.

en holdes på et passende niveau, forklarer Hubert Bock.

Derfor er bestandens sammensætning også et nøglebegreb for den engagerede forstmand:

– Der er mest fokus på de store hjorte, når fordelene ved et samarbejde skal gøres op. Men her i skoven har vi mindst lige så meget fokus på, at samarbejdet i hegeringen også sikrer en passende jagt på hundyr og kalve. Man kan ikke styre udviklingen i en krondyrbestand gennem afskydningen af hjorte. Det sker kun ved at gå aktivt efter hundyrene, og den fornødne afskydning her opnår vi kun via samarbejde med jægerne rundt omkring skoven.

Helt ligeglad med hjortene kan skovfogeden ikke være. Jagt er en indtægtskilde for skoven, og her er hjortene vigtige. Men han behøver ikke at have søvnløse nætter over hjortefafskydningen hos naboerne af den grund. Hjorten fordeles nemlig blandt de jagtterræner, der indgår i hegeringens forvaltningssamarbejde, således at alle får mulighed for en afskydning svarende til terrænets størrelse og bæreevne. Når den eller de tildelt hjorte i de forskellige aldersklasser er nedlagt på et givent revir, lukker afskydningen af hjorte dér resten af sæsonen.

– Derfor tilgodeser vi også hinanden, når der holdes trykjakter. Kagen er meget stor, og der er rigeligt til alle, så der er ingen grund til andet end at glæde sig over det, hvis naboerne nedlægger noget af det kronvildt, der drives ud på en af de to årlige større jagter, der afholdes i skoven. Faktisk opfordrer vi ligefrem naboerne til at sætte sig ud, når vi har jagt, for på den måde at sikre fuld udnyttelse af den tildelte årskvote af kronvildt. Det er helt klart i skovens interesse, fastslår Hubert Bock.

Gennem målrettet forvaltning har jægerne i Hegering Hasselbusch formået at skabe en velafbalanceret kronvildtbestand med stærke trofæer.

Foto: Hans-Albrecht Hewicker/Hegering Hasselbusch.

Fordelingen af de største

Med styr på historikken og den overordnede afskydningsplanlægning har jeg et enkelt spørgsmål tilbage – fordelingen af de helt store hjorte. For jeg forestiller mig, at lige præcis denne meget eftertragtede, men også meget begrænsede ressource må være det allersværeste at fordele.

Heldigvis har jeg en aftale med Markus Musser, hegeringens nuværende formand, som må være den rette person at stille dette spørgsmål. Han er privatansat skovfoged, og giver en køretur for at jeg kan se hegeringen område. Det giver god tid til at få en forklaring.

– Fordelingen sker efter en årlig tur- nusordning, hvor hvert jagtdistrikt i hegeringen efter tur får årets helt store hjort tildelt, forklarer han, mens

bilen skrumler gennem det ret flade landskab uden om statsskoven. Tætte hegn, små skove og store majsmarker er attraktive for kronvildtet.

– Typisk har vi to ældre hjorte hvert år. Sidste år havde vi kun én, i år har vi tre. Når et distrikt står for tur, er det et internt anliggende, hvem der skal nedlægge hjorten, hvis der er flere jægere om jagten dér. Når jægeren er valgt, har han hjorten på hånden, indtil den er nedlagt. Der er ingen, der puster ham i nakken, forklarer Markus Musser og tilføjer, at det fra er altid, at hjorten nedlægges på jægerens hjemmehane.

– Vi har den regel, at vi skyder hjorten hvor den er. Det vil sige, at hvis en jæger fra et af egenjagtdistrikterne har fået tildelt en stor hjort, og det så viser sig, at opholder sig på nabodistriktet eller i statsskoven, så får han en melding, så han kan rykke ind og sætte sig på anstand dér. Det vigtigste for alle er, at han får hjorten nedlagt, ikke hvor han får den nedlagt, fastslår Markus Musser.

Det sidste skal jeg i øvrigt få uddybet samme aften, hvor alle hegeringens jægere mødes til fællesspisning og årsmøde på den lokale brandstation.

Det sociale element

Bordene står i en hestesko, og hele vejen rundt står der store skåle med dampende varm vildtgullasch. Helt fremme i hesteskoens åbne ende står

Markus Musser koordinerer som formand for Hegering Hasselbusch kronvildtforvaltningen på 8.000 hektar offentlige og private arealer. Foto: Hans Kristensen.

Tyskerne skønnede, at selv om denne hjort kun var ti år - og altså et par år fra det normale toppunkt - så var den "klar til høst". Trofæet er da også ny rekord for jægersamarbejdet Hegering Hasselbusch. Foto: Hans-Albrecht Hewicker/Hegering Hasselbusch.

Rekordhjorten på 242 point er det nye højdepunkt i et forbilledligt samarbejde mellem de tyske jægere. Det var Klaus Perthens tur til at skyde gammel hjort, og da den blev set hos en anden jæger langt væk, ringede denne til Klaus, for at han kunne komme og skyde den - altså på nabojægerens jord. Foto: Hans-Albrecht Hewicker/Hegering Hasselbusch.

> et stort stativ, hvor trofæet fra efterårets rekordhjort troner over forsamlingen. Alle de tilstedeværende jægere har ganske vist set den flotte, dobbeltkronede 18-ender før, men de kan sagtens tåle at se den igen.

Historien om hjorten kan de også tåle at høre igen. Så efter maden rejser dens banemand, Klaus Perthen, sig på opfordring. Han fortæller rutineret, for det er langt fra første gang, han fortæller historien, men også med en glød, der viser, at han vist aldrig bliver træt af at gentage den.

Hjorten havde ført en ret skjult tilværelse gennem sensommeren. Lidt hen i jagtsæsonen sad en nabojæger på anstand i en stor lysning på et terræn i den modsatte ende af hegeringens område, hvor der holdt en hjorterudel til. Han havde lige lagt an på en mindre afskudshjort, men holdt skuddet tilbage, da han så, at den store også var der. De følgende dage overtog Perthen så skydestigen i kanten af lysningen. Og en formiddag gik alt op i en højere enhed.

- Da vi havde fået hjorten hjem, gik

jungletrommerne, og alle jægere fra hele området strømmede til. I alt var der 40 eller 50 gæster, og de sidste gik hjem klokken tre om natten. Men dermed var fejringen slet ikke slut. 14 dage senere, da trofæet var blevet ordnet, holdt vi et nyt gilde, hvor der kom 90 mand. Og det var kun rimeligt, for at nedlægge sådan en hjort er en enestående oplevelse. Ganske enkelt enestående, slår jægeren fast, mens jagtkammeraterne omkring bordene nikker bifaldende.

I bilen på vejen hjem tænker jeg på, hvordan han med sin beretning havde slået en tyk streg under, at fællesskab om forvaltningen af en art som kronvildtet ikke kun handler om vildtskader, bestandsstrukturer og trofæstørrelser. Det er også en opgave, der binder et områdes jægere sammen i et givende fagligt og socialt netværk, som giver jægerlivet en ekstra dimension.

Det element er en tanke værd i en tid, hvor debatten om kronvildtforvaltningen herhjemme snarere splitter jægerskaren end samler den.

Epilog:

Nu skulle man tro, at jeg havde set trofæer nok. Men kort efter turen til Hasselbusch fik jeg en indbydelse til at deltage i den årlige trofæudstilling hos Kreisjägerschaft Nordfriesland, dvs. hos de lokale jægere i området ned langs Vadehavskysten fra landegrænsen i nord til Ejderen i syd.

Til dette møde indleveres alle trofæer af kronvildt, dåvildt og råvildt, der er nedlagt i den forgangne jagtsæson, og selv om kun omkring en tredjedel af trofæerne var hængt op, fyldte de alligevel voldsomt i den store hal, mødet blev afholdt i. Nordfriesland har først gennem de allerseneeste år fået kronvildt via indvandring fra Danmark, og bestanden er noget tynd. Men med en kvoteordning på mellemhjortene og en begrænsning i afskydningen af gamle hjorte til én om året i hele området, har man gennem de seneste år alligevel formået at frembringe stærke trofæer i den stedlige bestand. Årets største kronhjort i området var således en flot 14-ender, der blev nedlagt ved Westre, blot få kilometer fra grænsen – og faktisk også mindre end 10 kilometer fra Store Jyndeved, hvor den store sønderjyske hjort, som blev nævnt i artiklens indledning, blev nedlagt.

– Der er nedlagt en hjort lige nord for grænsen, der er næsten lige så stor, fortalte jeg min sidemand, da vi stod foran hjorten fra Westre. Kun syv point skiller de to trofæer ad.

– Nåh, det er da nok bare en, der har stået hernede hos os, og så er vandret nordpå igen, kommenterede han tørt og gik videre.

Og det er såmænd meget sandsynligt, at det forholder sig sådan. For efter mine ture nord og syd for grænsen er jeg klar over, at man kun får de store, gamle kronhjorte i bestanden, hvis man har en forvaltningsmodel, der effektivt understøtter dette mål.

hk@bogjagt.dk

To kapitale hjorte fra 2015. I Danmark er Hans Jørgen Bohlbro's hjort fra St. Jyndeved (t.h.) en sjælden undtagelse, i Tyskland findes hjorte som Oliver Johannsens hjort fra Westre i alle bestande. Foto: Hans Kristensen